

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра філософії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи
_____ О.А. Лагоднюк
«__» _____ 20__ р.

06-07-12

Національний університет
водного господарства
та природокористування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

Історія класичної філософії

HISTORY OF CLASSICAL PHILOSOPHY

Галузь знань	03	Гуманітарні науки
Field of Knowledge	03	Humanities
Спеціальність	031	РЕЛІГІЄЗНАВСТВО
Speciality	031	RELIGIOUS STUDIE

Рівне – 2018

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Робоча програма «Історія класичної філософії» для студентів спеціальності Релігієзнавство денної форми навчання НУВГП. – Рівне: НУВГП, 2018. – 15 с.

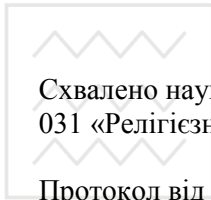
Розробник: Наконечна О.П., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії

Протокол від «13» червня 2018 року №10

Завідувач кафедри

д.філос.н., проф.
Наконечна О.П.

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю 031 «Релігієзнавство»

Протокол від 13 червня 2018 року № 2

Голова науково-методичної комісії

Наконечна О.П.

© Наконечна О.П., 2018 рік
© НУВГП, 2018 рік

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни циклу професійної та практичної підготовки ПМП 1.10 «Історія класичної філософії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності «Релігієзнавство».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення з основними віхами виникнення і становлення філософії як підґрунтям формування людського способу осмислення світу і самоосмислення людини, досягнення взаємозв'язку філософії як скарбниці людської мудрості із розвитком суспільства та культуротворенням.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Історія класичної філософії» є складовою частиною циклу фундаментальних дисциплін для підготовки студентів за спеціальністю «Релігієзнавство». Даний курс опирається на дисципліни: «Вступ до спеціальності», «Психологія» та є підґрунтям для вивчення дисциплін: «Історія некласичної філософії», «Історія філософії України», «Культурологія», «Історія релігії», «Метафізика та онтологія» і циклу релігієзнавчих дисциплін.

Опанування курсу вимагає цілеспрямованої та активної роботи на лекціях, семінарських заняттях, самостійної підготовки, ознайомлення з філософськими творами.

Анотація

Метою вивчення «Історії класичної філософії» є ознайомлення студентів з історичним розвитком філософських проблем та визначними філософськими персоналіями через освоєння відповідних філософських ідей та концепцій, формування навиків аналітичного мислення і методологічної культури, прилучення до гуманістичного змісту філософського світогляду. Філософія дає цілісне, системне уявлення про світ,

Ключові слова: філософія, мудрість, світогляд, людина, буття, свідомість, самосвідомість, метафізика, пізнання, методологія, суспільство, особистість, духовність.

Abstract

The purpose of the study of «History of Classical Philosophy» is to familiarize students with the historical development of philosophical problems and outstanding philosophical personalities through the development of relevant philosophical ideas and concepts, the formation of the skills of analytical thinking and methodological culture, the attachment to the humanistic content of the philosophical worldview. Philosophy gives a holistic, systematic representation of the world, the place in it of man, including the socio-cultural parameters of life of society and personality.

Keywords: philosophy, wisdom, worldview, person, being, consciousness, metaphysics, cognition, self-consciousness, methodology, society, personality, spirituality.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,0	Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»	Нормативна	
	Спеціальність <u>031 Релігієзнавство</u>		
Модулів – 2	Спеціалізації: Релігійні комунікації та комунікаційні засоби сучасної культури. Етичні основи релігії та консультативна діяльність в соціальній та військовій сфері.	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 8		1-й	-
Загальна кількість годин – 120 год.		Семестр 1-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,5 самостійної роботи студента – 2,7	Рівень вищої освіти: бакалаврський	22 год.	-
		Практичні, семінарські	
		20 год.	-
		Самостійна робота	
		78 год.	-
		ІНДЗ: за вибором	
		Форма контролю	
екзамен			

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять та індивідуальної і самостійної роботи становить: 35 до 65 %.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомлення студентів з історичним розвитком філософських проблем та визначними філософськими персоналіями через освоєння відповідних філософських ідей та концепцій, формування навиків аналітичного мислення і методологічної культури, прилучення до гуманістичного змісту філософського світогляду.

Завдання: є формування висококультурних фахівців, що володіють навиками аналітичного та критичного мислення, методологічною культурою, гуманістичним світоглядом та здатністю до відкритого діалогу в інформаційному просторі сучасного буття.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: історичні особливості виникнення та характерні риси філософського типу духовності, особливості західного та східного типів філософування; основну філософську проблематику та характер її становлення; систему категорій філософії;

вміти: аргументовано розкривати зміст основних філософських концепцій, володіючи системою філософських категорій, навичками філософського мислення; реферувати оригінальні філософські тексти й розуміти їх місце в системі філософського знання; здійснювати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел; обґрунтовано й переконливо відстоювати власну точку зору щодо світоглядних проблем буття.

2. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Історичні типи філософії як моделювання філософських проблем

Тема 1. Філософія як тип духовності

Світогляд: сутність і структура. Міфологія, релігія і філософія як типи світогляду. Еволюція типів світогляду та їх вплив на формування філософської проблематики. Відношення людина-світ як фундаментальна філософська проблема. Знання та мудрість.

Філософія як спосіб духовно-практичного осягнення світу. Багатоманітність форм і способів буття філософії. Епістемний та софійний типи філософування. Структура філософії як теоретичної системи. Філософська культура.

Функції філософії. Роль філософії в житті суспільства й особистості.

Тема 2. Філософія Індії та Китаю

Зародження філософської думки: причини та передумови. Осьовий час. Формування західної й східної парадигми філософування.

Своєрідність східної філософії (Індія, Китай). Основи риси давньокитайської філософії. Конфуціанство та даосизм як провідні школи філософії Китаю.

Основні риси, школи та етапи розвитку індійської філософії. Ортодоксальні та неортодоксальні філософські системи Індії. Буддизм. Проблема буття, людини та моралі у філософії Індії.

Тема 3. Антична філософія: її особливості та ідейні здобутки.

Основні етапи, представники та джерела античної філософії. Космоцентризм античної філософії як спроба побудови раціоналізованої картини світу. Натурфілософія. Особливості постановки і вирішення онтологічних, гносеологічних, антропологічних, методологічних проблем в античній і східній філософії: порівняльний аналіз.

Проблема буття і небуття та пошук першооснови. Онтологія, гносеологія та етика Платона. Роль Аристотеля в становленні філософії як метафізики.

Проблема людини у філософських поглядах софістів і Сократа. Особливості підходу до проблеми людини, суспільства і моралі в пізній класиці.

Тема 4. Філософія Середньовіччя

Соціально-культурні підвалини, риси, періоди та представники філософської думки Середньовіччя. Теоцентризм середньовічного світогляду та філософії. Патристика, схоластика і містика як провідні напрями середньовічної філософії. Особливості філософського вчення А. Августина.

Проблема співвідношення віри і розуму, філософії та релігії в середньовічній філософії. Тлумачення і доведення буття Бога. Проблема універсалій: номіналізм і реалізм. Концептуалізм. Розвиток схоластики як формування раціоналістичного підходу до релігійної проблематики. Т.Аквінський як систематизатор середньовічної філософії та засновник томізму. Пізня схоластика (Р.Бекон, У.Оккам, Д.Скот).

Тема 5. Філософія епохи Відродження

Соціокультурні засади та основні етапи філософської думки Відродження, її основні представники й характерні риси. Вплив Античної філософії на формування світогляду Відродження: неоплатонізм і аристотелізм. Натурфілософія і пантеїзм Відродження (М. Кузанський, Д. Бруно). Антропоцентричний характер Відродження. Гуманізм і проблема людської індивідуальності (Е.Роттердамський, Л.Валла). Скептицизм М.Монтеня. Соціальні теорії (Н.Мак`явеллі, Т.Мор, Т.Кампанелла).

Реформаційні ідеї у філософії XVI – поч. XVII ст.

Історична роль Відродження у розвитку європейської культури і філософії.

Модуль 2

Формування класичного типу раціональності

Тема 6. Філософія Нового часу

Основні риси, представники та особливості філософії Нового часу. Наукова революція XVII ст. Розвиток онтологічних, гносеологічних та методологічних проблем в XVI–XVIII ст. Формування класичного типу раціональності. Механіцизм, раціоналізм та емпіризм в західноєвропейській філософії Нового часу (Ф.Бекон, Р.Декарт, Б.Спіноза, Г.Лейбніц). Тлумачення матерії та субстанції. Пізнавальний оптимізм та скептицизм.

Основні представники, риси й особливості філософії Просвітництва: антропоцентризм, раціоналізм, детеологізація, механіцизм.

Особливості антропоцентризму Відродження у порівнянні з механістичним підходом до людини в XVII ст. і

Суспільно-політичні теорії представників доби Просвітництва і їх роль у розвитку соціальної філософії.

Тема 7. Німецька класична філософія

Німецька класична філософія як втілення класичного типу раціональності: основні риси і особливості. Критична філософія та «коперніканський переворот» І.Канта. Вчення про категорії та «річ в собі». Проблеми людини та моралі.

Філософська система та метод Г.Гегеля. Вчення про Абсолютну ідею. Діалектика Гегеля. Антропологічні та соціальні ідеї Гегеля.

Антропологічний матеріалізм Л.Фюєрбаха. Критика релігії.

Історична доля німецької класичної філософії.

Тема 8. Філософські ідеї марксизму

Основні риси та принципи філософії марксизму. Проблема людини: практика, відчуження, свобода, гуманізм. Матеріалістичні засади соціальної філософії. Філософія марксизму як втілення соціальної раціональності. Класичність та некласичність марксистської філософії.

Вплив марксизму на філософські течії XX ст.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Лекції	Сем.з.	СРС	Разом
1	2	3	4	5
Модуль 1. Історичні типи філософії як моделювання філософських проблем				
Тема 1. Філософія як тип духовності.	2	2	9	13
Тема 2. Філософія Індії та Китаю.	2	2	9	13
Тема 3. Антична філософія: її особливості та ідейні здобутки.	4	4	11	19
Тема 4. Філософія Середньовіччя.	2	2	10	14
Тема 5. Філософія епохи Відродження.	2	2	9	13
Разом за модулем 1.	12	12	48	72
Модуль 2. Формування класичного типу раціональності				
Тема 6. Філософія Нового часу.	4	4	10	18
Тема 7. Німецька класична філософія.	4	4	11	17
Тема 8. Філософські ідеї марксизму.	2	-	9	13
Разом за модулем 2.	10	8	30	48
Усього годин	22	20	78	120

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Теми	Кількість годин
1.	Філософія як тип духовності.	2
2.	Філософія Індії та Китаю.	2
3.	Антична філософія: її особливості та ідейні здобутки.	4

4.	Філософія Середньовіччя.	2
5.	Філософія епохи Відродження.	2
6.	Філософія Нового часу.	4
7.	Німецька класична філософія.	4
	Разом	20

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

20 годин – підготовка до аудиторних занять;

28 годин – підготовка до контрольних заходів;

30 годин – опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях.

6.1. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Знання та мудрість. Філософська культура.	6
2.	Своєрідність східної філософії (Індія, Китай).	6
3.	Особливості підходу до проблеми людини, суспільства і моралі в пізній класиці.	7
4.	Проблема співвідношення віри і розуму, філософії та релігії як основні в середньовічній філософії.	7
5.	Вплив Античної філософії на формування світогляду Відродження: неоплатонізм і аристотелізм.	6
6.	Особливості антропоцентризму Відродження у порівнянні з механістичним підходом до людини в XVII ст. і антропоцентризмом Просвітництва.	6
7.	Історична доля німецької класичної філософії.	6
8.	Вплив марксизму на філософські течії XX ст.	6
	Всього	50

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Історія класичної філософії» використовуються пояснювально-ілюстративні методи з використанням мультимедійних презентацій та проблемні методи навчання із застосуванням:

- інтерактивних форм проведення лекційних і семінарських занять;
- активізації навчання у вигляді постановки проблемних питань, навчальної дискусії;
- методу case-study (аналіз конкретних, практичних ситуацій);
- написання і обговорення есе;
- конспектування першоджерел. виконання тестових завдань.

8. Методи контролю

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються такі методи оцінювання знань:

- письмові п'ятихвилинки по філософських категоріях;
- оцінка за доповідь на семінарському занятті;
- поточне тестування після вивчення кожного змістовного модуля;
- оцінка за опрацювання першоджерел;
- модульні контрольні роботи;
- оцінка за самостійну роботу;
- підсумковий екзамен.

Для діагностики знань використовується ЄКТС зі 100-бальною шкалою оцінювання.

9. Розподіл балів, що отримують студенти

Модуль 1 – поточне опитування та СРС					Модуль 2 – поточне опитування та СРС			Підсумковий модульний контроль	Сума (іспит)
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8		
6	7	10	7	7	10	10	3	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за	Оцінка за національною шкалою
---------------	-------------------------------

всі форми навчальної діяльності		
	для екзамену	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Наконечна О.П. Методичні вказівки та плани семінарських занять з дисципліни «Історія класичної філософії» для студентів спеціальності Релігієзнавство денної форми навчання НУВГП / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://ep3.nuwm.edu.ua/>

2. Гаєвська С.Р. Методичні рекомендації до вивчення теми «Історичні типи філософії» на семінарських заняттях з дисципліни «Філософія» для студентів всіх спеціальностей НУВГП денної форми навчання / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://ep3.nuwm.edu.ua/5771/1/06-07-149.pdf>

11. Рекомендована література

Базова

1. Історія філософії: Підручник. / ред. Бичко А.К., Бичко І.В., Табачковський В.Г. – К.: Либідь, 2001.
2. Петрушенко В.Л. Філософія: Підручник. 4-ге вид. – Львів, 2006. Ч. 1–7.

3. **Філософія: хрестоматія** (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009.

4. **Філософія: мислителі, ідеї, концепції**: Підручник / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К.: Книга, 2005. – 528 с. Розд. 1–7. / [Електронний ресурс]. – режим доступу <https://kafedrafil.files.wordpress.com/2012/09/kremen.pdf>

Допоміжна

1. Августин **Исповедь** // **Лабиринты души**. – Симферополь, 1998.

2. Александрова О.В. **Філософія Середніх віків та доби Відродження**. – К., 2002.

3. Гусев В.І. **Історія західноєвропейської філософії XV–XVII ст.** – К., 1994.

4. **Історія філософії: Підручник** / За ред. В.І. Ярошовця. – К., 2002.

5. Маркс К. **Економічно-філософські рукописи 1844 року** // Маркс К., Енгельс Ф. **Твори**. Т.42. С.86-99; 108-127; 152-174.

6. Наконечна О.П., Гаєвська С.Р., Яськів Б.І., Храпко П.Ю. **Дистанційний курс з дисципліни «Філософія (релігієзнавство, логіка)»** – Рівне: НУВГП, 2013. – 236 с.

7. Нестеренко В.Г. **Вступ до філософії: онтологія людини**. Навч. посібник. – К., 1995.

8. Татаркевич В. **Історія філософії**. В 3-х т. Т.1 – Т.3. Навч. посібник. – Львів: Свічадо, 1997–1999.

9. **Філософія: підручник для вищої школи** / В.С. Афанасенко, В.І. Волович, Г.Т. Головченко та ін.; за заг. ред. В.Г. Кременя, М.І. Горлач. – 3-е вид., перероб. та доп. – Х.: Прапор, 2004.

10. **Читанка з історії філософії**. Кн. 1.– К., 1992.

11. Фромм Э. **Концепция человека у Маркса** // **Душа человека**. – М., 1992/

12. Ящук Т.І. **Філософія історії: Курс лекцій**. Навч. посібник. – К.: Либідь, 2004.

Інформаційні ресурси

Національний університет

1. Цифровий репозиторій Харківського національного університету міського господарства ім. О.М. Бекетова. Тема: «Філософія» / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://eprints.kname.edu.ua/view/subjects/d=5F6.html>

2. Електронний каталог бібліотеки філософського факультету Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка / [Електронний ресурс]. – режим доступу http://philosophy.univ.kiev.ua/ua/view/lib_cat_ph/6/6/6

3. Методичні матеріали факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І.І. Мечникова / [Електронний ресурс]. – режим доступу <http://www.philosof.onu.edu.ua/newsite/method.htm>

Національний університет
водного господарства
та природокористування